

תזכיר חוק

א. שם החוק המוצע

הצעת חוק הסיוע המשפטי (תיקון - שירות משפטי למשתתפים בתוכנית לשילוב מקבלי גמלאות בעבודה), התשס"ז – 2007

ב. מטרת החוק המוצע והצורך בו

עניינה של הצעת החוק, מתן סיוע משפטי למשתתפים בתוכנית לעידוד שילוב מקבלי גמלאות בתעסוקה, המוסדרת כהוראת שעה בפרק ז' לחוק המדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2004 (תיקוני חקיקה), התשס"ד-2004, (להלן – החוק או חוק המדיניות הכלכלית). התכנית ידועה בשם "תכנית מהל"ב" או "תכנית ויסקונסין". לאחרונה, יזמה הממשלה את הארכתה של הוראת השעה, בשינויים מסוימים, וקבעה כי התכנית במתכונתה החדשה תיקרא "אורות לתעסוקה".

בהצעת חוק זו מוצע לתקן את התוספת לחוק הסיוע המשפטי, התשל"ב - 1972 (להלן – חוק הסיוע המשפטי) ולקבוע כי האגף לסיוע המשפטי במשרד המשפטים יספק שירות משפטי למשתתפים בתכנית, בכל הנוגע לייצוג בפני וועדת ערר, שמונתה לפי סעיף 46 לחוק המדיניות הכלכלית. כן מוצע שסעיף 3 לחוק הסיוע המשפטי לא יחול על ייצוג בפני וועדת הערר האמורה, על ייצוג בערעור על החלטת וועדת הערר ובכלל זה בהליך הגשת בקשת רשות ערעור לבית הדין הארצי לעבודה, והגשת עתירה לבג"צ. משמעות הדבר היא, שלא יהיה צורך בבחינת זכאותם הכלכלית של משתתפים שיבקשו ייצוג בהליכים האמורים.

להלן הרקע להצעת החוק:

סעיף 36 לחוק המדיניות הכלכלית קובע כי מטרתה של התוכנית היא "לקדם את שילובם של מקבלי גמלאות בעבודה שתמצה את כושר השתכרותם, תוך שיתופם באחריות לכך, כדי לאפשר להם מעבר מתלות בגמלאות לעצמאות חברתית וכלכלית".

כיום, מופעלת התוכנית כתוכנית התנסות בארבעה אזורים. הוראת השעה מסתיימת בחודש יולי 2008.

בכל אזור שבו פועלת התוכנית מופעל מרכז תעסוקה בידי תאגיד פרטי שהמדינה התקשרה עימו. המרכז האמור מחליף את שירות התעסוקה בתחום הטיפול במקבלי

גמלת הבטחת הכנסה המשתתפים בתכנית, והוא מעסיק מתכנני יעדים תעסוקתיים המחליפים את פקידי שירות התעסוקה.

מתכנני היעדים התעסוקתיים מפנים את המשתתפים לעבודה התואמת את מצבם הבריאותי וכשרם הגופני ומכינים, בהתייעצות עם המשתתף, את התוכנית האישית של המשתתף המיועדת לקדם את שילובו בעבודה שתמצה את כושר השתכרותו (סעיף 43(ב) לחוק).

אם קבע מתכנן היעדים שהמשתתף סרב לעבוד בעבודה אליה הופנה, לא השתתף בתוכנית אישית, או לא שיתף פעולה עם הפעילות שנקבעה לו במסגרת התוכנית האישית, המשתתף לא יהיה זכאי לקבל גמלת הבטחת הכנסה.

לאור האמור לעיל, וכדי לשמור על זכויותיהם של משתתפי התכנית, ניתנה למשתתפים זכות לערור בפני ועדת ערר על החלטה של מתכנן יעדים תעסוקתי (סעיף 46 לחוק). החלטת ועדת הערר ניתנת לערעור בפני בית דין אזורי לעבודה (סעיף 47 לחוק).

לאור חשיבותן של וועדות הערר כאמצעי בקרה על מרכז התעסוקה, קיימת חשיבות רבה שהוועדות תפעלנה באופן שיאפשר להן להגן על זכויות המשתתפים. לצורך כך חיוני שהמשתתף יוכל לקבל הזדמנות ראויה לטעון את טענותיו בפני הוועדה, לרבות באמצעות עורך דין, אם יחפוץ בכך. האפשרות של המשתתף לטעון באמצעות עורך-דין, הקיימת היום, מהווה משקל-נגד ליכולתו של מרכז התעסוקה להציג את טענותיו בפני וועדת הערר באמצעות עובד של המרכז המיומן יותר מהמשתתף בהצגות טענות בפני ערכאה מעין-שיפוטית. בהקשר זה ראוי לציין שאומנם במקרים רבים חברי ארגונים התנדבותיים שונים מלווים את המשתתפים בשלב הגשת הערר, אך אם הם אינם עורכי דין החוק אינו מאפשר להם לייצג את המשתתפים בפני וועדת הערר.

כאמור, משתתף רשאי להיות מיוצג באמצעות עורך-דין, ואולם מובן שאוכלוסיית מקבלי גמלת הבטחת הכנסה אינה יכולה לממן שכר טרחת עורך דין ומכאן הצורך בייצוג בידי עורך דין ששכרו ממומן מאוצר המדינה, קרי, עורך דין ששירותו יסופקו וימומנו בידי לשכת הסיוע המשפטי הפועלת במשרד המשפטים.

על פי המצב הנוכחי, משתתפים זכאים לסיוע משפטי בהליך של ערעור על החלטת וועדת הערר, ובכלל זה בהליך הגשת בקשת רשות ערעור לבית הדין הארצי לעבודה, והגשת עתירה לבג"צ, אך לא בהליך הערר עצמו. בהליך הערעור, בהליך בקשת רשות הערעור לבית הדין הארצי לעבודה, ובהליך הבג"צ, הזכאות לייצוג מותנית בעמידה

במבחנים למתן שירות, הכוללים מבחן הכנסה ומבחן רכוש, ומבחן סיכוי משפטי (סעיפים 3 ו-4 לחוק הסיוע המשפטי).

מוצע לפיכך שמשותף בתוכנית יהיה זכאי לשירות משפטי מלשכת הסיוע המשפטי בכל הנוגע לייצוג בפני וועדת הערר.

כן מוצע שסעיף 3 לחוק הסיוע המשפטי לא יחול על ייצוג בפני וועדת הערר, על ייצוג בערעור על החלטת וועדת הערר, על ייצוג בהליך הגשת בקשת רשות ערעור לבית הדין הארצי לעבודה, ובייצוג בהליך הגשת בג"צ, קרי, לא יהיה צורך בבחינת זכאותם הכלכלית של משתתפים שיבקשו ייצוג בשני ההליכים האמורים שכן ההנחה היא שככלל המשתתפים עומדים במבחנים למתן שירות לאור היותם מקבלי הבטחת הכנסה.

ג. השפעת החוק המוצע על החוק הקיים

תתוקן התוספת לחוק הסיוע המשפטי, התשל"ב – 1972.

ד. השפעת החוק המוצע על תקציב המדינה

העלות התקציבית מוערכת בסכום של כששה מיליון ₪ בשנה..

ה. השפעת החוק הקיים על תקנים במשרדי הממשלה וההיבט המינהלי

יידרשו מספר תקנים לאגף לסיוע משפטי שבמשרד המשפטים. תוספת התקנים מתואמת עם משרד האוצר.

ו. להלן נוסח החוק המוצע:

**הצעת חוק הסיוע המשפטי (תיקון - שירות משפטי למשתתפים בתוכנית לשילוב מקבלי
גמלאות בעבודה), התשס"ז - 2007**

- תיקון התוספת 1. בחוק הסיוע המשפטי, התשל"ב – 1972¹, בתוספת לחוק, לאחר פרט 3 יבוא -
"4. למשתתף כהגדרתו בסעיף 37 לחוק המדיניות הכלכלית לשנת הכספים
2004 (תיקוני חקיקה), התשס"ד-2004² (בפרט זה – חוק המדיניות הכלכלית),
בכל הנוגע להליכים לפי סעיפים 46 ו-47 לחוק המדיניות הכלכלית, ולהליכים
אחרים הנובעים מהם, וסעיף 3 לא יחול."
תחילה 2. תחילתו של חוק זה 60 ימים מיום פרסומו.

¹ ס"ח התשל"ב, עמ' 95; התשס"ז, עמ' 294.
² ס"ח התשס"ד, עמ' 70.